

Örökség

MARJANUCZ LÁSZLÓ

A kolozsvári egyetem Szegeden

Az SZTE Szenátusának 2007. július 9-i döntése pontot tett az egyetemünk kolozsvári örökségéről folytatott vita végére. A döntést a szenátus a Makk Ferenc vezette egyetem-történeti bizottság szakmai véleménye alapján hozta meg.¹ A karokat és tudományágakat átfogó testület kutatói konferenciát is szervezett a kérdés országos hírű szakértőinek bevonásával², különböző írásokat, tanulmányokat tett közzé.³ A részletes szakmai háttér széles közönség előtt vált ismertté egyrészt az egyetemi újság, másrészt a Mindentudás Egyeteme révén.⁴ Körültekintő, alapos munkára támaszkodva hozta meg döntését a szenátus, amely szerint a Szegedi Tudományegyetem az 1581-ben Kolozsvárott alapított Báthory-egyetem szellemi-kulturális örökösének tekinti magát, s elődje alapítási évét sajátjának fogadja el.

Miért éppen most vetődött föl e kérdés, komoly – olykor szenvedélyes – vitát kavarva? Nem újkeletű kezdeményezésről van szó, mert az eredettisztázás korábban Kolozsvárott az 1860/70-es években, Szegeden pedig az 1930-as években már fölvetődött. A kolozsvári Babes–Bolyai Egyetem 2002-ben angol nyelven adta ki iskolai elődjének történetét napjainkig, 2004-ben pedig címerébe hivatalosan is fölvette az 1581-es évszámot alapítási évként, „Romania” fölirattal. A felsőoktatási előzmények formai elismerésével az ügy nemzetközi összefüggésbe került, az alapítás visszamenőleges megállapításának új európai egyetem-történeti példáját szolgáltatva. Minker Emil professzor, erre is reagálva, tette közzé 2007 februárjában – korábbi munkája alapján készített – történeti szinopszist intézményünk képzési előzményeiről.⁵ Egyetemünk 2006-i hivatalos akkreditációjában olvasható, hogy az SZTE azonosság-tudatának több pillére van, közülük első helyen Kolozsvár áll az átmentett hagyománnyal. Ennek alapja az erdélyi egyetem eszméje, amely először Báthory István kolozsvári iskolájában öltött testet 1581-ben. Az egyetemi eszme és gondolat több évszázados hidat teremtett a nemzeti múltunkhoz tartozó Báthory alapította egyetem (akadémia) és a mai európai hírű szegedi univerzítás között.

---

¹ Az Egyetem-történeti Bizottság állásfoglalása. Szeged, 2007. május 31.

² 2007. május 2-án a Szegedi Akadémiai Bizottság székházában tudományos konferenciát rendeztek a kérdés országos szaktekintélyeinek részvételével.

³ Szegedi Egyetem különböző számai 2007. tavaszán.

⁴ Szegedi Egyetem 2007. szeptember 3-i száma, ill. Szögi László egyetem-történeti kutatónak (az ELTE Egyetemi könyvtára igazgatójának) előadása a szegedi Mindentudás Egyetemén 2007. október 17-én, és a Part TV-nek adott 2007. október 18-i interjúja.

⁵ Minker Emil: Szeged egyetemének elődei. Szeged 2003. Uő: A Kolozsvári Báthory Egyetemről a Szegedi Tudományegyetemig (1581–2007). Javaslat-tervezet az SZTE rektorának, Szeged, 2007. február 5.

Olyan korban élünk, amikor minden változik, egyre kevesebb a szilárd fogódzkodó. Ilyen helyzetben a tartósság érzete fölértékelődik. Identitás keresésünk értékelvű: azok az eszmék és gondolatok, amelyek örökösének valljuk magunkat, ma is érvényesek. Az ismeretszerzés igénye, a tudás rangja, a kiváló tanári munka nemes, időtlen értékek, ezeken nem kell változtatni. Az 1581-es eredet hivatalossá tétele azt jelenti, hogy olyan elvek, szokások maradhatnak fent, amelyek egymásra épülnek a régi és a jó továbbbőrzésének erkölcsi kötelezettségével.

Ezért a szenátusi döntés általánosabb okaként említhető, hogy egész Európában becselebbé vált a hosszú történeti múlt. Több példát is szem előtt tartva elmondható, hogy a minél távolabbi eredet kimutatása a modern egyetemi marketing része lett, mert az PR-értékkel bír. Ennek során időlegesen működött egykori középiskolákban is a ma folyó egyetemi képzés elődjét fedezték föl, hogy a történeti múlt és a „régiség” értékét tudják fölmutatni. Magyarországon több neves universitas – pl. a Semmelweis, Károli, Pázmány, Műszaki Egyetem – esetében is van erre példa. A szegedi egyetem múltvállalása nem épül ingoványos talajra, hanem bizonyítottan létező és *folymatosan* működő felsőoktatási előzményekre tud hivatkozni. A történetileg és erkölcsileg megalapozott tradíció föl vállalása az egyetem szuverén hatáskörébe tartozott, és az egyetem intézménye ennek megfelelően döntött. A történelem úgy hozta, hogy a kolozsvári egyetem rövid ideig teljesen közössé tette a két város értelmiségképzését, amely idővel ketté vált: de Szegeden hagyta maradandó eredményét: az önálló egyetemet. Ez ugyanúgy „törvényes gyermeke” az ősi Alma Maternek, mint a Babeş–Bolyai Egyetem.

Írásunk a fenti tételek alátámasztására a kolozsvári egyetem városunkba kerüléséről és „szegedivé” válásáról ad rövid áttekintést.

A mohácsi vész és Magyarország háromrésze szakadása után az Erdélyi Fejedelemség hamarosan jelentős tudományos törekvések, akadémiai kísérletek színhelye is lett. A XVI. században a humanizmus és a reformáció teremtette meg azt a szellemi talajt, amelyből az erdélyi egyetemi eszme kisarjadt. Korábbi tervek után Erdély katolikus fejedelme, a páduai egyetem egykori diákja, Báthory István kollégiumot létesített 1581-ben a kolozsvári Farkas utcában, amelynek keretében akadémiát, azaz egyetemet alapított. A fejedelem klasszikus egyetemalapító oklevelet állított ki, amelynek eredményeként előbb a bölcsészeti, majd a teológiai karon is beindulhatott a tanítás. Források bizonyítják, hogy az akadémian európai hírű (spanyol, német, francia, olasz, lengyel és magyar) professzorai révén a bölcsészet és a teológia területén egyetemi szintű oktatás folyt. Báthory az iskolát fölruházta a tudományos fokozatok odaítélésnek a jogával is.⁶

Az idők során bekövetkezett megszakítások és átalakulások ellenére is a felsőfokú képzés alapvető történeti, lényegében intézményi folytonossága kimutatható.

Az 1867-es kiegyezés után vetélkedés bontakozott ki a nagyvárosok között a második magyar egyetem megszerzéséért. Ide kapcsolódik Szeged direkt egyetemi hagyománya: az 1867-től kibontakozó egyetemalapítási törekvés. Városunk Eötvös József iskolafejlesztési programjához kapcsolódva kezdetben jogakadémia fölállítását kérte. Majd az ország második egyeteméről döntő törvény elfogadása után (1872) Szeged „ringbe” szállt a harmadik

⁶ Bisztray Gyula – Szabó T. Attila – Tamás Lajos (szerk.): Erdély magyar egyeteme. Kolozsvár 1941. Ehhez még Pintér M. Lajos interjúja Szögi Lászlóval (Közös múlt – közös örökség). In: Szegedi Egyetem, 2007. szeptember 3.

egyetemért. Küzdelme emlékiratokban, a város anyagi hozzájárulásának mértékét tartalmazó közgyűlési határozatokban 1912-ig nyomon követhető. Fő érvként hangoztatták, hogy Szeged a szerb–román–magyar nyelvhatár találkozási pontján a nemzetiségek közötti érintkezés fontos közvetítője.⁷ Elemi és középiskolai hálózata a délvidéki szerb és német értelmiségiek képzésében fontos szerepet játszott. Egyszerre rendelkezett az alapot jelentő megfelelő iskolai hálózattal és a kulturális misszió hivatásával. Igyekvése a dualizmus korában nem ért célt, és csak a háborús összeomlás hozott váratlan fordulatot.

1872-ben az ország második egyeteméért folytatott nemes rivalizálást Kolozsvár nyerte meg. Nem függetlenül attól a kormányzati szándéktól, hogy Budapest mellett e „veszélyes” nemzetiségi vidéken kell egy kulturális gócot létre hozni. Tudták, hogy a románok javára rendeződik át a térség, s szükség volt a tudományt és művelődést kisugárzó modern intézményre. Ám a társadalmi háttér mellett a kormánydöntést a ténylegesen létező felsőoktatási gyakorlat határozta meg.

Amikor báró Eötvös József vallás és közoktatásügyi miniszter 1868. január 9-én fölszólította a kolozsvári jogakadémiát és az orvos-sebészi tanintézetet, adják elő, miként lehetne őket egyetemi karokká alakítani, a kincses város létező egyetemi hagyományait tartotta szem előtt. Az 1872: XIX–XX. tc. kimondta az új kolozsvári egyetem fölállítását. A parlamenti döntés nem a semmire építkezett, mert az egykori egyetem két utódintézményére, a Királyi Jogakadémiára és az Orvos-Sebészeti Tanintézetre alapozta az új univerzitás fölállítását. Az elsőből jött létre a jogi, a másodikból az orvosi kar. E két felsőfokú intézmény révén lett a kolozsvári Magyar Királyi Tudományegyetem az egykori Báthory-féle akadémia utódává és örökösévé, mintegy annak folytatójává. Minderre az alapítás időszakában számos alkalommal hivatkoztak. Trefort Ágoston vallás és közoktatásügyi miniszter az egyetemalapítás indokaként hangsúlyozta többek között a város több százéves egyetemi múltját. Márki Sándor történész is hivatkozott az ősi egyetem átmentett hagyatékára, a meglévő jogi és orvosképző intézetre, mint szervezeti-intézményi kiindulóponttra. Ettől kezdve az egyetemi évkönyvek minden alkalommal történelmi előzményként említik a Báthory-féle akadémiát.⁸

A törvény biztosította az egyetem létét: meghatározta struktúráját, a tanszabadság és az autonómia elvét. Egyetemi tannyelv a magyar lett, de a német, illetve a román nyelv és irodalom saját tanszéket kapott. A négy Kar szerinti szervezeti felépítés a kor európai mintáját követte: Bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, Jog- és államtudományi, Matematika és természettudományi, valamint Orvostudományi fakultás jött létre. Az újra megnyíló egyetem első rektora Berde Áron nemzetgazdász professzor lett. Első és megnyitó közgyűlésén, 1872. november 10-én, a rektor az 1581-es akadémia, és a Mária Terézia korabeli egyetem után, Kolozsvár harmadik egyetemeként említette a magyar királyi tudományegyetemet, amely – reményei szerint – nem fog az első kettő sorsára jutni, vagyis a fejedelmi kegy elmúltával elsorvadni.

1872. november 11-én megkezdődött az oktatás az ország második egyetemén, ennek emlékére tartjuk Szegeden e napon az Egyetem Napját. A jogi karnak 173, az orvosinak

⁷ Tóth Ede: *Harc az egyetemért*. In: *Szeged története 3/2*. Szerk.: Gaál Endre. Szeged, 1991. 971–976.

⁸ A kolozsvári egyetem történetét részletesen megírta Márki Sándor. (A M. Kir. Ferencz József-Tudományegyetem története 1872–1922. Szeged, 1922.)

43, a bölcsészkarnek 21, s a természettudományinak 32 hallgatója volt akkor, összesen 269. Tanításukat 46 fős tanerő végezte, vagyis egy tanárra átlagban 5-6 hallgató jutott. A hallgatói létszám tíz év alatt – zömmel erdélyi fiatalokból – megkétszereződött, az 1910-es évekre megtízszereződött. Az egyetem látogatottsága a XX. század elején Torino, Lyon, Bordeaux egyetemeinek színvonalán állt.

Párhuzamosan fejlődött az egyetem épületállománya és felszereltsége is. A századfordulóra teljes egyetemi város alakult ki: a növekvő létszámú intézet, klinika és a jól felszerelt könyvtár elősegítette, hogy a kolozsvári egyetem, amely 1881-ben vette föl Ferenc József király nevét, regionális oktatási központból országos kisugárzású intézménnyé vált. Nevét olyan kiemelkedő tanáregyenységek tették a határainkon túl is ismertté többek között, mint a matematikus nyelvész, természettudós Brassai Sámuel, a szövet- és fejlődés-tan tanára, Apáthy István, a földrajztudós Cholnoky Jenő, a matematikus Fejér Lipót, a filozófus Bartók György, a jogfilozófus Somló Bódog, a nyelvész Gombocz Zoltán, a zoológus Entz Géza és a történész Szádeczky Kardos Lajos. 18 akadémikus jelezte tudományos reputációját.

A Ferenc József Tudományegyetem történetében az első világháború hozott tragikus fordulatot. Kolozsvár 1918 decemberében román katonai megszállás alá került, de a terület hovatartozása ekkor még sem katonai, még kevésbé nemzetközi jogi szempontból nem volt eldöntött. Az egyetem egy szemeszteren át még folytatta tevékenységét, az 1918/19-es tanév második félévére 2570 hallgató iratkozott be, 83%-uk magyar nemzetiségű volt.

Az utolsó tanévet Schneller István rektor 1918. október 20-án nyitotta meg. Ám a román megszállás miatt munkáját nem tudta folytatni. 1919. május 12-én román katonaság szállta meg az egyetemet, majd a rektori hivatal élére a román tanszék professzorát nevezték ki. Ezzel az eseménnyel fölgyorsultak azok az előkészületek, melyeknek célja a kolozsvári román egyetem megszervezése volt. A tekintélyes történész, Nicolae Iorga 1919 tavaszán még amellet foglalt állást, hogy a kolozsvári egyetemnek a magyarok birtokában kell maradnia. Az események azonban más irányt vettek. A megszálló hatalom az évtizedes román igényt, a román nyelvű egyetemet, nem a magyar mellett, hanem ahelyett hozta létre. Az egyetemi épületekből eltávolított magyar professzorok egy csoportja közel kétszáz hallgatóval még egy éven át a kolozsvári református tanárképzőben próbálkozott a magyarnyelvű felsőoktatás megtartásával, de a hatósági tilalom ennek a kísérletnek is véget vetett. Így Erdély területén két évtizedre ismét megszűnt a magyar egyetemi oktatás.⁹

A földönfutóvá lett egyetem tanárainak egy része Budapestre menekült, más része Kolozsvárott maradt, de mindkét helyen a jogfolytonosság jegyében folytatta harcát az egyetemi működésért. Az egyetemi tanács budapesti része a fővárosi maradásban látta az elhelyezés ideiglenes jellegének demonstrálását. De Szeged is jelezte Somogyi Szilveszter polgármester útján már 1919. május 9-én, hogy tárt karokkal fogadja a kolozsvári egyetemet, és ezért komoly anyagi áldozatot is képes vállalni. A város nevében 40 tanár számára lakást, több száz hallgató részére menzát és internátust ajánlott föl. 1920. január 12-én a város a megígért 7 millió koronát 9 millióra emelte. Fölajánlotta a közművelődési palota gyűjteményeinek használatát és több középület átengedését. Érvei között szerepelt a város

---

⁹ A kolozsvári magyar egyetem 1945-ben. (A Bolyai Egyetem szervezésének válogatott dokumentumai). Szerk.: Barabás Béla és Joó Rudolf. Budapest 1990.

földrajzi közelsége Erdélyhez, nemzeti szelleme és a tudomány Budapestre központosításának célszerűtlensége.¹⁰

Hivatalosan az 1921. évi XXV. törvénycikk helyezte az egyetemet *ideiglenesen* városunkba. Ezzel megkezdődött Szegeden a tényleges egyetemi oktatás, jogilag a kolozsvári egyetem keretein belül. Ez az a szál, amely a mai két egyetem sorsát összeköti, s visszaviszi a közös eredetre, az 1581-es Báthory-egyetemre.

1921. október 10-én nyitották meg az első szegedi egyetemi tanévet, az oktatás pedig október 12-én indult meg. Márki Sándor professzor, mint az egykori teljes egyetem tanácsának legöregebb tagja, a szegedi egyetemben a négy felé szabdalt (kolozsvári román, a budai majd a szegedi folytatás, a református tanárképző) anyaintézmény megmentőjét látta.

Szeged magatartása tiszteletre méltó, mert a háborús összeomlás után, háttországának elvesztésétől sújtva, nehéz gazdasági helyzetben is értelmét látta az áldozatvállalásnak. Az egyetem úgy kezdett, hogy nem volt könyvtára és laborja. Márki Sándor például saját könyveit adta a diákoknak a fölkészüléshez. Később 40 000 ajándékozott könyv és Bibó István munkássága alapozta meg az új egyetem könyvtárát.

A sürgető igények miatt a város csak a már meglévő intézmények rovására helyezhette el az egyetemet. A királyi tábla Dugonics téri épületét az egyetemi központi épület céljára adta át. 1926-ban a kapuzat fölött hatalmas betűk hirdették: „M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem”. Az épületben a hivatalokon kívül az egyetemi könyvtár, a jog- és államtudományi kar, a bölcsészkar, valamint a matematikai intézetek kaptak helyet. Az állami gimnázium épületében a természettudományi kar intézeteit helyezték el, míg a kórházak különböző klinikáknak adtak helyet. Jelentős változást hozott, amikor az egyetem megkapta a vasúti leszámítoló intézet épületét is. A hivatal 1925-ben szüntette meg tevékenységét, utána ide költözött az egész bölcsészeti kar és a természettudományi kar intézményeinek egy része. Teljessé lett az épület a hozzáépített nagy előadóteremmel, az auditorium maximummal. 1930-ra formálták át teljesen az épületet a tudományegyetem céljaira, amelyhez Klebelsberg Kunó miniszter jelentős állami segítséget nyújtott. Támogatásával épültek föl 1926–29 között a Tisza-parti klinikák, amelyek akkor európai viszonylatban is előkelő helyet foglaltak el, modern berendezésükkel megfeleltek a gyógyítás korszerű elvárásainak. Klebelsberg Trianon után a nemzet megmaradásának és fölemelkedésének útját a kultúra, a tudomány, az oktatás és egészségügy nagy mértékű fejlesztésében látta, a nemzeti jövedelem 15%-át áldozva ezekre. Nagyszabású kultúrpolitikai terveiben Szeged kiemelkedő helyet kapott, és maga döntő szerepet játszott az egyetem felépítésében és bővítésében. Fejlődési esélyt kívánt adni a városnak, amelyet egyébként Magyarország legszebben rendezett városának tartott.

Az „ideiglenes” jelleget hamarosan kinőtte az egyetem, és további bővítése vált szükségessé. Rerrich Béla tervei alapján nagyszabású építkezés kezdődött a Dóm téren 1926-ban. A cél: a fogadalmi templom méltó környezetbe helyezése úgy, hogy a tér architektúrája a megadott feladathoz illeszkedjen, a katolikus egyházzal és az egyetemi tudományokkal való kapcsolatát fejezze ki. Az objektumok építése 1930-ban fejeződött be, köztük

¹⁰ Az egyetem szegedi befogadásáról ír Szabó Tibor: Oktatás, tudomány, közművelődés. In: Szeged története 4. Szerk.: Serfőző Lajos. Szeged, 1994. 578–587.

a Fizikai és Kémiai Intézetéé. Bár a gazdasági válság visszavetette a fejlődést, Klebelsberg Kuno víziója a „magyar Göttingáról” nagyrészt valóra vált.¹¹

Szeged tetemes összegekkel egészítette ki a kulturális építkezésekre fordított állami támogatást, mert gondoskodni kellett a vidéki hallgatók elhelyezéséről, ellátásáról, a szegény hallgatók segélyezéséről. Az internátust és az egyetemi diákasztalt (mensa) a DEM-KE palotában létesítették, később ide került a TTK kiváló hallgatóinak képzését szolgáló Eötvös Kollégium.

Az építkezések és létesítmények a fejlődő intézmény természetes velejárói. A hallgatók létszáma 1921-ben 1007 volt, 1932-ben már 2163, tíz év alatt tehát megkétszereződött. 62 tanszéke közül 16-16 a jogi és orvosi karon, 18 a bölcsészeten, 12 a természettudományin szerveződött. Az állami segítségnyújtást alapvetően befolyásolta, hogy Szeged vállalta az egyetemi építkezések költségeinek felét. E magatartást Klebelsberg úgy méltányolta, hogy minden befolyását latba vetve biztosított a városnak messzemenő erkölcsi és anyagi támogatást.

1940-ben törvény rendelkezett a kolozsvári egyetem újjászervezéséről és a szegedi tudományegyetem föllállításáról. A „száműzött” egyetem 1940-ben Ferenc József néven visszaköltözött Kolozsvárra, az itt maradt intézetekből és az eredeti tanárokból pedig megszerveződött a Horthy Miklós Tudományegyetem, ugyanazokban az épületekben. A valóságban ez úgy nézett ki, hogy négy karból három itt maradt oktatóival, hallgatóival, a teljes könyvtárral és az összes infrastruktúrával együtt, vagyis legalább az egyetem $\frac{3}{4}$ része. Csak a jogi kart költöztették Kolozsvárra, ahol csupán névleg restaurálták az 1872-es intézményt, mert valójában új szervezés történt. Szegedről a jogi, Pécsről a bölcsészeti, Debrecenből a természettudományi kar költözött át, és ezekhez még két kart szerveztek.¹²

A jogilag új, tartalmilag kontinuus szegedi egyetem ünnepélyes megnyitását 1940. november 11-én tartották. Első rektora Szent-Györgyi Albert lett, aki beiktatási beszédében kiemelte: „Jogilag új egyetem vagyunk, de a mi gyökereink is a messzi múltba nyúlnak vissza, és semmiféle jogi formula nem fejezi ki azt a bensőséges viszonyt, amely minket a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemhez köt. Mi egy törzsnek vagyunk két hajtása”. Az erdélyi egyetemi gondolat közös gondozása magyarázza, hogy 1940, mint alapítási évszám nem ment át sem a hivatalos gyakorlatba, sem a köztudatba. A tradíció folytonosságának a bizonyítékai a régi egyetemi helyeken, pl. Oxfordban nyilvánvalóak. Elvek, szokások maradtak fenn tartósan, minden egymásra épül, s minden, ami jó, megmaradt, viszonylag csak kevés dolog változott. Szent-Györgyi Albert ilyen valódi tradícióra utalt a „bensőséges viszony” kifejezéssel, még ha a történelmi összefüggés csak áttételesen bizonyítható is, mert az egyetemfejlődés vonala nem töretlen. Külső hatások gyakran kibillentették pályájáról, de – ha kerülő úton is – arra folyton visszatért. Rektorságának különleges érdeme, hogy az egyetemet még jobban beágyazta a város kulturális világába, új vonásokat erősített meg az egyetem életében: megalakult történetének egyik legjelentősebb egyesülete, a Szegedi Egyetemi Ifjúság (SZEI), s a kolozsváriak mellett kialakult az új sze-

¹¹ A kolozsvári egyetem szegedre kerüléséről legújabbban és monografikus igénnyel Vincze Gábor írt (Száműzött egyetem. Szeged, 2006.)

¹² A kérdést bővebben tárgyalja Minker Emil: Fejezetek a szegedi tudományegyetem történetéből. In: Szegedi Tudományegyetem 85 éves a szegedi felsőoktatás. Szeged, 2006. 9–20.

gedi professzori kar. A kolozsvári gyökerű egyetem ekkor véglegesen a városé, az univerzitás Szeged egyeteme lett. A „szegedivé” válasz befejeződött.

Megérte e Szegednek az egyetemre pazarolt fáradság, az anyagi és szellemi ráfordítás? A sommás válasz: igen. A nagy árvíz után megint szárnyára kapta városunk nevét a hír szerte Európában. A jó hírnév tartalmi fedezetét az elért eredmények adták. Ereky István a közigazgatási jog, Issekutz Béla a gyógyszerészet, Jancsó Miklós a belgyógyászat professzora, Riesz Frigyes matematikus, Sík Sándor irodalomtörténész, Marót Károly klasszikus-filológus, Márki Sándor történész – hogy csak néhányat említsünk a professzori karból – európai hírű tudósok voltak, munkásságuk tudományos védjegynek számított. Szent-Györgyi Albert teljesítménye pedig egyedülálló: szegedi egyetemi professzorként Nobel-díjat kapott 1937-ben. Fontos, hogy tudós tanárai, végzett hallgatói munkásságukkal mind izmosabb szállal kapcsolják Szegedet az országhoz, és Európa szellemi életéhez. Az egyetemnek köszönhetően a város társadalmi arculata értelmiségi jellegűvé vált, és az a jó hagyományok erősítésével az európaiság, a humánus felé terelte közgondolkodásunkat.

Az univerzitás 1945-ben a Szegedi Tudományegyetem nevet kapta. 1951-ben kettévált: az orvosi kar kivált az egyetem kötelékéből, és önálló Szegedi Orvostudományi Egyetem alakult, a másik három kar Szegedi Tudományegyetemként működött tovább. Utóbbi intézmény 1962-ben József Attila nevét az orvosegyetem pedig 1987-ben Szent-Györgyi Albert nevét vette föl. 2000-ben bekövetkezett az integráció, eredményeként 12 kart magába foglaló nagy universitássá egyesült a szegedi felsőoktatás.¹³

Múltbeli gyökereinek mostani föltárása tudományos igénnyel történt, de az eredetizálás Szegeden, miként említettük, már a 30-as években fölmerült. Báthory István fejedelem, mint egyetemalapító szobra ekkor került a Dóm téri Pantheonba. 1931-ben szó volt arról, hogy Szegeden is ünnepeljék meg a 350 éves évfordulót, de ezt a közlegő másik évforduló, a Ferenc József alapította kolozsvári egyetem 60 éves fönnállása levette napirendről. A Báthory-kérdés 1938-ban került ismét az egyetemi tanács elé, de a döntést a területi visszacsatolások légkörében újból elhalasztották. Mivel a történelem nem retrospektív kíváncsiság csupán, hanem hatalmas erkölcsi erő is, példamutató egyetemünk döntése a kolozsvári egyetemi hagyomány szellemi-kulturális befogadásáról, melyet új címerünk is kifejez. A benne látható évszámok (1581–1921) a mai, európai hírű szegedi egyetem kettős kötődését jelzik: a kolozsvári alapítást és a szegedi megtelepedést, az itteni kezdést. Egyben arra utal, hogy a kolozsvári és a szegedi tradíció közös, azok egymással nem szembeállíthatók, mert a közös magyar kulturális-történelmi múlt egymásutánosságát szimbolizálják, és a magyarság egyik legnagyobb kulturális közvagyonát teremtették meg, amelyre a mai nemzedék büszke lehet, s amely tradícióra egyetemünk jövője épülhet.

¹³ Az egyetemtörténet 1945 utáni rövid áttekintését is adja Ruszoly József: A szegedi tudományegyetem rövid története c. tanulmánya. In: A szegedi tudományegyetem múltja és jelene 1921–1998. Szerk.: Szentirmai László. Szeged, 1999.